

weg, dat zich straks zal vertakken, opnieuw kolfvormige verdikkingen met zwerm-sporen zal vormen en op die wijze den kringloop zal sluiten.

Wil men de eerste ontwikkeling eener zwerm-spore goed volgen, dan zit er weinig anders op dan een der kleine groene bolletjes op te visschen. Daartoe brengen wij eenig groen uit onze suikerwater-cultuur op een voorwerp-glaasje en trachten nu bij zwakke vergrooting en met behulp van een haar een zwerm-spore af te zonderen van de draden. Deze verwijderen we en nu zien we de spore over te brengen in een klein druppeltje zuiver water op een dek-glaasje. Lukt dit (telkens met de loupe controleeren!), dan keeren we het dek-glaasje om, zoodat de druppel met de spore aan den onderkant komt te hangen en leggen nu het glaasje op een reepje dik karton, dat een vierkante of ronde opening vertoont, iets kleiner dan het vierkante of ronde dek-glaasje, dat we gebruiken. Dit karton, dat we iets kleiner afmeting geven dan een voorwerp-glaasje, leggen we nu op zoo'n voorwerp-glaasje, en we drenken het papier goed met water. Onze vochtige kamer is daarmee gereed en als we nu maar zorgen dat het bordpapier nat blijft (ook weer niet al te nat!), verdampt het aan het dek-glaasje hangende druppeltje niet en kan de spore zich daarin ongestoord ontwikkelen.

PH. A. MEES.

Wordt vervolgd.

HET PADDENSTOELENJAAR 1915.

NIET als verleden jaar, wil ik een opsomming geven van alle nieuwe en zeldzame vondsten in dit jaar gedaan. De zooeven verschenen mededeeling No. VII van de Ned. Mycol. Ver., geeft daar een volledige lijst van en belangstellenden verwijs ik naar die mededeeling die bij de Secretaresse, Mej. C. Farret, Haarlem, Jordensstraat 68, tegen 50 cts. verkrijgbaar is.

Daar de publicatie in die lijst slechts een opgave is van soort, vinder, vindplaats enz., lijkt het mij niet ongewenscht in dit tijdschrift wat meer bijzonderheden bekend te maken van het inderdaad zeer interessante paddenstoelenjaar 1915.

We hebben een rijke oogst gehad in alle opzichten. Ten eerste hebben de paddenstoelen-eters hun hart terdege kunnen ophalen, al was het alleen aan de vele Boleten die vroeg en in massa's verschenen en laat pas verdwenen. Ook champignons (*Psalliota campestris* en *arvensis*) waren er dit jaar buitengewoon veel. Maar de echte mycologen hebben nog meer dan hieraan kunnen smullen aan de zeer interessante fungi-flora die zich dit jaar in ons land vertoonde. Hiervan wat te vertellen en te laten zien, is het doel van dit schrijven.

Het merkwaardigste van dit paddenstoelenjaar is wel het wederom te

voorschijn komen van soorten die in vele, sommige in 40 jaren, niet in ons land zijn waargenomen. (Dit naar opgaven in Oudemans' „Revision 1892" en „Catalogue raisonné 1904", benevens onze eigen waarnemingen gedurende de laatste 12 jaar). Eenigen zullen wellicht opmerken, en ik ben het daarmee volkomen eens, dat de belangstelling in ons land voor de „zwammenwereld" gewekt, meerdere dingen te voorschijn deed brengen, die anders onopgemerkt verschenen en weer verdwenen (nu zooals ik dankbaar erken opgestuurd werden aan mij naar 't Rijks-Herbarium), doch de collega's mycologen en ik zelve, hebben dit jaar dingen gevonden, nooit te voren opgemerkt. Wat is daarvan de oorzaak? Ik ben zoo brutaal geweest daar een hypothese over op te bouwen, die naar mij dunkt, eenigszins waarschijnlijk lijkt. Jarenlange ervaring ¹⁾ heeft mij doen inzien, dat elke paddenstoelensoort haar vasten tijd van verschijnen heeft; sommige soorten, ik noem hier de Psalliotan, de Bolete's, de weide-kring

Fig. 1. *Telephora anthocephala* Bull.

Marasmius oreades, de reuzen-bovist Lycoperdon bovista, zelfs herhaaldelijk met vaste periodes verschijnen. De laatste helft van Augustus, September en October tot half November zijn wel de maanden waarin de fungi-flora in ons land 't rijkste is. In Juni beginnen zoo wat alleen de Cantharellen, in Juli de Boleten en verder nog eenige vaste klanten zooals sommige Russula-soorten. maar veel is dat nog niet. Nu, het merkwaardige van dit jaar was juist, dat we vooral in Juli en begin Augustus een groote pluk hadden van paddenstoelen waaronder allerlei soorten, voorheen niet of weinig waargenomen. Dit zit natuurlijk

in bijzondere klimatologische toestanden, die dan waarschijnlijk identisch zijn aan die van jaren waarin diezelfde soorten, welke nu in jaren niet verschenen, wel voorkwamen. Het zou misschien niet onaardig zijn dit meteorologisch eens na te gaan. Mij stonden geen gegevens te dien opzichte ten dienste; wellicht wil de een of ander dit eens ter hand nemen.

Het mycelium van die soorten heeft natuurlijk al die jaren steeds in den grond gezeten en groeide meer of minder voordeelig door. Het vormen van paddenstoelen (vruchtlichamen) uit 't mycelium geschiedt nl. alleen bij veel vochttoevoer en bij vrij hoge temperatuur. Nemen we nu aan dat behalve deze voorwaarden, er een vaste tijd voor dat vruchtzetten is, en beantwoordt het weer in dien tijd niet aan die noodzakelijke voorwaarden, dan blijven de sporendragers achterwege; doet het dit wel, dan wachten ons de verrassingen van dit jaar. We hadden een vorstvrijen winter, een zeer nat voorjaar en vroege

¹⁾ Ook uit mijne ervaring met mijn paddenstoelenzwamculturen bouw ik dit op.

warmte, inderdaad eenigszins afwijkend van de laatste 10 jaren als ik mij niet te veel vergis. En welke soorten waren dit nu voornamelijk? In de eerste plaats in Juli en Augustus die der Telephoraceeën of Korstzwammen; zóó de in fig. 1 afgebeelde: *Telephora anthocephala*, door mij ontvangen uit Zeist, Zwolle en Ede (daar verleden jaar ook gevonden). In Destrée „In Nederland groeiende hoogere zwammen” staat deze soort alleen vermeld als voorkomende in Valkenburg (Z.-L.). Een andere *Telephora*-soort: *T. clavularis*, ontvangen uit Zeist en Zwolle, is geheel nieuw voor onze flora. *Telephora intybacea*, sinds jaren niet voorgekomen, verscheen uit Diepenveen en De Bildt. Nog een zeldzaam, alleraardigst *Telephora*-ceetje, werd mij gezonden door den heer L. H. v. Berk te Zeist, afgebeeld in fig. 2, nl.: *Craterellus sinuosus* var. *crispus*, doch deze werd eenige jaren geleden daar ook reeds waargenomen. Van *Craterellus cornucopioides*, de zoo zeldzame „hoorn van overvloed”, werd weer een nieuwe vindplaats ontdekt en wel te Bussum, door de heeren A. v. Luyk, C. Nonnekens en K. Boedijn.

Nog belangrijker was de vondst van Hydnaceen of Stekelzwammen! Niet minder dan 13 verschillende soorten werden er van eind Juli tot November aan mij toegezonden en eenige soorten als: *Hydnum ferrugineum*, *melaleucum* en *graveolens*, die elk jaar verschijnen, nu in ontzaglijke hoeveelheden. Behalve deze gewone soorten waren er eenige bij die ook al in jaren niet gemeld waren zooals: *H. nigrum* en *subsquamosum*, terwijl er één geheel nieuwe en twee nog slechts éénmaal gevonden soorten in groote hoeveelheden en in verschillende streken zich vertoonden¹⁾. De nieuwe is de bij doorbreken, zeer sterk violet aanlopende, *H. violascens*, mij gezonden uit Ede, Laren, Bussum en Zwolle. Een van de twee nog slechts éénmaal gevonden *Hydnum*-soorten is: *Hydnum infundibulum* of molle, 2 naverwante soorten waar deze zeer fraaie in *D. L. N.*, jaarg. XVIII No. 16, afgebeelde zwam, moet, doch niet met zekerheid kon worden thuisgebracht. In sommige dennenbosschen van Ede stond het dit jaar vol van dezen paddenstoel en verder ontving ik hem nog van Bussum, van den Trijzenberg bij Hattem en uit Wapenvelde, terwijl het in genoemde *D. L. N.*-nummer afgebeelde exemplaar het eenigste was, wat in 1913 in het Leuvenumsche bosch voor kwam en daar op de Excursie van de Consuls der Ned. Myc. Ver. als iets buitengewoon zeldzaams werd gedetermineerd en afgebeeld. De laatste en zeker niet de minst fraaie soort is: *H. erinaceum*. Stel u voor een holte in een boom op manshoogte. Daarin kijkende ziet u een sneeuwwit gordijn ter hoogte van wel 30 cM. van afhangende zachte stekels. Daarvoor zit een moeder eekhoorn met 2 jongen.

Fig. 2. *Craterellus sinuosus* Berk. var. *crispus* Fr.

¹⁾ *Hydnum nigrum*, niet meer waargenomen sedert ze in 1878 ontdekt was door Mejuffrouw Staring te Lochem, werd mij dit jaar toegezonden uit Zwolle en Ede, terwijl ik haar zelf te Bloemendaal plukte.

Een idylle niet waar, maar in werkelijkheid zoo gevonden door den heer De Meyere te Ede op de buitenplaats „Hoekelum“ te Bennekom.

Fig. 3 geeft slechts een flauw denkbeeld van het uiterlijk van deze buitengewoon eigenaardige zwam die altijd in holle boomen schijnt te groeien. Vóór 1912 was deze soort nog niet bekend; de Heer L. H. v. Berk, vond haar toen te Zeist. Behalve te Bennekom kwam zij dit jaar ook nog te Austerlitz (Utrecht) voor en was aanwezig op de Mycol. tentoonstelling te 's-Gravenhage van onbekende herkomst helaas.

Ook de zoo algemeen bekende: Boleten of Eekhorentjesbroodsoorten gaven dit jaar eenige verrassingen, ook al weer in Juli en begin van Augustus. *Boletus versicolor?* *torosus?* ook nog niet met zekerheid thuis gebracht, geheel

Fig. 3. *Hydnum erinaceum* Bull.

Hydnum erinaceum Bull.
(doorsnede).

nieuw voor ons land gevonden, groeiende in beukenbosschen te Zeist, Ede en op Elswoud bij Haarlem. Dan de sedert 1882 niet weergevonden *B. castaneus*, een kleine, steenroodgekleurde soort, met witte porieën, weer verschenen op haar oude groeiplaats te Bloemendaal op 2 plaatsen en ook te Bergen.¹⁾

Buitengewoon overvloedig trad van begin Augustus tot in November overal aan boomstronken de Polyporee: *Polyporus destructor* op; al die jaren door mij, noch een der collega's ooit gezien. Oudemans geeft haar op voor het Haagsche bosch, terwijl ze in een plantenkas in den Amsterdamschen Hortus ieder jaar haar vernielende werking schijnt uit te oefenen.

Van de plaatzwammen waren het de *Amanita*'s die verrassingen gaven in Juli.

¹⁾ Van de zeldzame *Boletus cavipes*, werden 2 nieuwe vindplaatsen ontdekt, één door Dr. Vuyck in den Ozerhof in de Colmschate bij Deventer en één bij Doetinchem door de Consuls der Ned. Mycol. Ver.

Amanita virosa, een zeer giftige, grauwwitte soort, door Oudemans opgegeven van 1882 Rijenburg, 1890 Wiesel, en 1891 bij Soeren, daarna door den Heer Joh. Ruys in 't jaar 1912 te Haarlem gevonden, werd mij in Juli toegezonden door den Heer Hugo Nolthenius te De Bildt; ook was zij, van onbekende herkomst, aanwezig in September op de tentoonstelling te 's-Gravenhage.

Amanita verna, even giftig en even zeldzaam als *virosa*, kwam op 2 verschillende plaatsen voor. Op den 25^{en} Juli werd zij op een Excursie te Vogelenzang staande vlak naast een champignon (*Psalliota arvensis*) in 't gras, als zoodanig geplukt en aangeboden aan iemand, die champignons verzamelde voor een maaltje. De gelijkenis was dan ook ééns zoo groot, als van de champignon met de Knolzwam of *Amanita phalloides*. Men zij dus op zijn hoede!

Nog een heel bijzondere *Amanita*, welke niet met zekerheid kon worden thuisgebracht, ontving ik begin Augustus uit Ede.

Ook de *Lepiota*'s gaven vreugde. Van de zoo fraaie, zeldzame, *L. lenticularis* werden dit jaar 4 nieuwe vindplaatsen ontdekt, o. a. niet alleen van uit onze duinstreek, waar zij tot nog toe, behalve bij Zwolle, uitsluitend voorkwam, doch ook uit Hilversum en Bussum. *Lepiota excoriata* minder zeldzaam dan de vorige maar toch verre van algemeen, werd mij toegestuurd van den Plasmolen, terwijl ik haar zelf bij massa's vond op den dijk bij den Steenen Baak te Brielle.

Een zeldzame melkzwam onzer duinstreken, *Lactarius scrobiculatus*, een pracht ding, met dikke, grove franje aan den rand van den hoed en diepe putten in den steel, werd in de duinen van Castricum ingerekend en op 't Herbarium geconserveerd. Oudemans geeft haar op van Driebergen, terwijl Thijssse haar eenige jaren geleden in de Bloemendaalsche duinen heeft gevonden. Deze zwam heeft een dubbelgangster die zeer veel op haar gelijkt, echter de dikke franje en de putjes mist en nu is het zeer merkwaardig dat ook deze dubbelgangster: *L. insulsus*, dit jaar in ons geheele land optrad, terwijl ik haar b.v. voor dezen nog nooit in mijn omgeving gevonden had.

CATH. COOL.

Wordt vervolgd).

MOBILISATIE-HERINNERINGEN.

HET is een zonderlinge gewaarwording zoo midden uit je arbeid in een groote stad, midden uit je kalm, genoegelijk leven van iederen dag weggehaald te worden en ruim anderhalf jaar lang weggestopt te worden aan den rand van den Biesbosch, midden in een vlakken polder, waar de spreeuwen in groote vluchten de weilanden afzoeken naar wormen, waar de reiger met breeden wiekslag voortzeilt en 's avonds de Kievit nog laat zijn schreeuw laat hooren om 's nachts afgelost te worden door den uil, die zijn eentonig »mieuw-mieuw« tot vervelens toe herhaalt. In zoo'n tijd is het een geluk als je wat voelt voor de natuur, als je niet als een blinde door de wereld gaat, doch oog en oor hebt voor alles wat er leeft en lief en strijdt in veld en bosch. Het leven in onze stellingen is over het algemeen zoo saai, zoo vreeselijk